

**การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม และการบริหารจัดการกลุ่ม เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์จากถั่วลิสง
กลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านปาน ตำบลดงสิงห์ อำเภोजังหาร จังหวัดร้อยเอ็ด**

**Participatory Action Research and Group Management for the Development of
Peanut Products, Ban Pan Community Enterprise Group, Dong Sing Subdistrict, Jang
Han District, Roi Et Province**

พรรณภา สรสิทธิ์

Phannapha Sorasit

*Corresponding author, E-mail: Phannapha_sor@hotmail.com

Received: September 28th, 2024; Revised: March 17th, 2024.; Accepted: April 29th, 2025.

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม และการบริหารจัดการกลุ่ม เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์จากถั่วลิสง กลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านปาน ตำบลดงสิงห์ อำเภोजังหาร จังหวัดร้อยเอ็ด มีวัตถุประสงค์ เพื่อ 1. เพื่อศึกษาสภาพและศักยภาพการบริหารจัดการกลุ่มแบบมีส่วนร่วมในกระบวนการผลิตถั่วลิสง ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านปาน ตำบลดงสิงห์ อำเภोजังหาร จังหวัดร้อยเอ็ด 2. เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนอย่างบูรณาการในการผลิตและจำหน่ายผลิตภัณฑ์จากแปรรูปจากถั่วลิสง ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านปาน ตำบลดงสิงห์ อำเภोजังหาร จังหวัดร้อยเอ็ด เก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มประชากรที่มีส่วนเกี่ยวข้อง และเป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านปาน ตำบลดงสิงห์ อำเภोजังหาร จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 45 คน แบ่งเป็นสมาชิกเกษตรกรผู้เพาะปลูกถั่วลิสง จำนวน 15 คน สมาชิกกลุ่มแปรรูปถั่วลิสง 19 คน หัวหน้ากลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ในชุมชน จำนวน 1 คน ประชาชนชาวบ้าน จำนวน 5 คน นักพัฒนาชุมชน จำนวน 5 คน โดยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยเครื่องมือวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก 2 ชุดและแบบสอบถาม 1 ด้วย การสัมภาษณ์แบบกลุ่ม และให้ทำแบบสอบถาม ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี โดยการวิจัยเชิงปริมาณเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเปรียบเทียบมาตรฐาน และการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ผลการวิจัย พบว่า การบริหารจัดการกลุ่ม ได้แก่ 1) การบริหารจัดการ สมาชิกกลุ่มยังมีจำนวนน้อยราย ทุนหมุนเวียนน้อยเนื่องจากผลิตภัณฑ์ขาดการพัฒนา ควรพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีความหลากหลายมากขึ้น 2) การจัดจำหน่าย เพิ่มช่องทางการจำหน่ายเพื่อสามารถตอบสนองความต้องการของตลาด 3) การผลิต ควรมีการพัฒนากระบวนการผลิตอย่างต่อเนื่อง 4) การเงิน ควรจัดหาแหล่งเงินทุนให้เพียงพอ จัดทำบัญชีตามมาตรฐาน และส่วนด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ควรสร้างตราสินค้าให้มีเอกลักษณ์ สร้างบรรจุภัณฑ์ให้ได้มาตรฐาน

คำสำคัญ : วิสาหกิจชุมชน, การบริหารจัดการกลุ่ม, การพัฒนาผลิตภัณฑ์จากถั่วลิสง

¹ อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชานวัตกรรมธุรกิจการค้าปลีก มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

Lecturer, Bachelor of Business Administration Department of Retail Business Innovation, Roi Et Rajabhat University

Abstract

Participatory Action Research and Group Management for the Development of Peanut Products, Ban Pan Community Enterprise Group, Dong Sing Subdistrict, Jang Han District, Roi Et Province. The objectives are: 1. To study the condition and the potential for participatory group management in the peanut production process. of the Ban Pan Community Enterprise Group, Dong Sing Subdistrict, Jang Han District, Roi Et Province. 2. To develop an integrated community enterprise management model for producing and distributing processed peanut products. of the Ban Pan Community Enterprise Group, Dong Sing Subdistrict, Jang Han District, Roi Et Province. Collect data with the relevant population. and is a community enterprise group of Ban Pan, Dong Sing Subdistrict, Jang Han District, Roi Et Province, totaling 45 people. Integrated research methods By quantitative research, data is collected from a sample group. Qualitative research uses in-depth interviews. Data analysis used average values. standard deviation and content analysis. The results of the research found that group management includes: 1) management There are still a small number of group members. Low working capital due to lack of product development Products should be developed to have more variety. 2) Distribution Increase distribution channels to be able to meet market needs. 3) Production: There should be continuous development of the production process. 4) Finance: Sufficient financial resources should be provided. Prepare accounts according to standards and product development section The brand should be created to be unique. Create standardized packaging.

Keywords: Community Enterprise Group, Group Management, Development of Products

บทนำ

จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 พ.ศ. 2566-2570 การพัฒนาภาคการเกษตรที่ผ่านมา เน้นการผลิตเพื่อการส่งออกและการเป็นวัตถุดิบให้กับอุตสาหกรรม ต่อเนื่องในการสร้างรายได้เข้าสู่ประเทศ ผ่านการขยายพื้นที่เพาะปลูก การพัฒนาปัจจัยการผลิตให้มีคุณภาพ การพัฒนาและใช้เทคโนโลยีอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสามารถเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตได้ในระดับหนึ่ง โดยสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม จึงได้จัดทำแผนปฏิบัติการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2566 - 2570) เพื่อเป็นกรอบแนวทางการดำเนินงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (Small and Medium Enterprise: SME) ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในภาพรวมของประเทศ โดยมีวิสัยทัศน์ “ไทยมี SME ที่เข้มแข็ง มีศักยภาพ และสามารถแข่งขันได้” และเพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ และเป้าหมายที่กำหนดไว้จึงกำหนดแนวทางการดำเนินงานไว้ 3 ประเด็นการส่งเสริม คือ 1) การสร้างการเติบโตที่ครอบคลุมทุกกลุ่ม 2) การสร้างการเติบโตแบบมุ่งเป้า 3) การพัฒนาสภาพแวดล้อม ให้สนับสนุนการเติบโตของธุรกิจ ในปี 2565 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีวิสาหกิจชุมชนมากที่สุด โดยมีจำนวน 42,004 ราย หรือคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 51.38 ของจำนวนวิสาหกิจชุมชนทั้งหมด รองลงมาอยู่ในภาคเหนือ จำนวน 18,681 ราย ร้อยละ 22.85

ภาคกลางและภาคตะวันออก จำนวน 10,254 ราย ร้อยละ 12.54 ภาคใต้จำนวน 9,289 ราย ร้อยละ 11.36 และกรุงเทพฯและปริมณฑล จำนวน 1,520 ราย ร้อยละ 1.86 ตามลำดับ หากพิจารณารายจังหวัดพบว่า ในปี 2565 จังหวัดที่มีวิสาหกิจชุมชนมากที่สุด 5 อันดับแรก ได้แก่ (1) ศรีสะเกษ จำนวน 3,928 ราย (2) ร้อยเอ็ด จำนวน 3,919 ราย (3) มหาสารคาม จำนวน 2,729 ราย (4) นครราชสีมา จำนวน 2,651 รายและ (5) ขอนแก่น จำนวน 2,641 ราย (Trade Policy and Strategy Office, 2023).

นอกจากนี้ยังมียุทธศาสตร์การสร้างเสริมความเข้มแข็งของชุมชน และสังคมให้เป็นรากฐานที่มั่นคงของประเทศ โดยมุ่งเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ด้วยการส่งเสริมการรวมตัว ร่วมคิด ร่วมทำในรูปแบบที่หลากหลาย และจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง ตามความพร้อมของชุมชน เกิดการสร้างเสริมความมั่นคงของเศรษฐกิจชุมชนที่เน้นการผลิต เพื่อการบริโภคอย่างพอเพียง นำภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่นมาใช้สร้างสรรค์คุณค่าของสินค้าและบริการ พร้อมทั้งสร้างระบบแบ่งปันวิสาหกิจชุมชนควบคู่กับการพัฒนาความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพ เสริมสร้างศักยภาพของชุมชน ในการอยู่ร่วมกันกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างเกื้อกูล ตลอดจนยุทธศาสตร์การปรับโครงสร้างเศรษฐกิจให้สมดุลและยั่งยืน โดยให้ความสำคัญกับการปรับโครงสร้างการผลิต เพื่อสร้างความเข้มแข็งของภาคการผลิตและการบริการบนฐานการเพิ่มคุณค่าสินค้าและบริการ จากองค์ความรู้และนวัตกรรมและการบริหารจัดการที่ดี รวมทั้งการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบโลจิสติกส์ เพื่อเกิดการปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจช่วยแก้ปัญหาความยากจน และมีการกระจายรายได้ที่ดีขึ้น จะเห็นได้จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 ซึ่งระบุว่ามีความจำเป็นที่ต้องให้ความสำคัญกับประเด็นที่มีลักษณะบูรณาการทั้งนี้การพัฒนาวิสาหกิจชุมชน เป็นหนึ่งในประเด็นที่มีลักษณะดังกล่าว เพราะเป็นการสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจให้คนในชุมชนดำเนินควบคู่ไปกับการพัฒนาและส่งเสริมสังคมผู้ประกอบการ ด้วยเหตุผลเพื่อให้มีการส่งเสริมความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น การสร้างรายได้ การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การพัฒนาความสามารถในการจัดการ และการพัฒนารูปแบบของวิสาหกิจชุมชนอันยังมิให้ชุมชนพึ่งพาตนเองได้และพัฒนา ระบบเศรษฐกิจ ชุมชนให้มีความเข้มแข็ง พร้อมสำหรับการแข่งขันทางการค้าในอนาคต (Trade Policy and Strategy Office, 2023.)

กลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านป่าน ตำบลดงสิงห์ อำเภोजังหาร จังหวัดร้อยเอ็ด โดยชุมชนมีรูปแบบการดำเนินชีวิต เป็นชุมชนชนบท และมีความเป็นกึ่งเมืองในพื้นที่บางส่วน และจากการลงพื้นที่ได้สัมภาษณ์ผู้ประกอบการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ส่วนใหญ่คนในพื้นที่กลุ่มแม่บ้าน และสตรีที่ว่างงาน ได้รวมกลุ่มกันจัดทำวิสาหกิจชุมชน เพื่อเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัว เริ่มจากการรวมกลุ่มเกษตรปลูกถั่วลิสง ที่มีจำนวนมากจนล้นตลาด ทำให้จำหน่ายได้ในราคาถูก จึงมีความต้องการที่จะ พัฒนาผลิตภัณฑ์ที่ทำมาจากถั่วลิสงเป็นการส่งเสริมให้ชุมชนมีการนำผลผลิตทางเกษตรมาเพิ่มมูลค่า เป็นการสร้างรายได้ ที่เพิ่มขึ้นให้กับชุมชน เพราะว่าถั่วลิสงถือได้ว่าเป็นวัตถุดิบหลักที่นำมาแปรรูปเป็นขนมขบเคี้ยวมากที่สุด ไม่ว่าจะเป็น ถั่วลิสงต้ม ถั่วสมุนไพร ถั่วอบแห้ง และอีกหลากหลาย ผลิตภัณฑ์ด้วยรสชาติหวานมัน อร่อย สามารถทานเล่นได้อย่าง เพลิดเพลิน ดังนั้นการผลิตผลิตภัณฑ์นวัตกรรมใหม่ (Innovative product) ที่ในระดับชุมชนยังไม่มี การนำเสนอในตลาด มาก่อน สำหรับผลิตภัณฑ์จากถั่วลิสง ที่ผู้ประกอบการทางการค้าได้มีการวางจำหน่ายในท้องตลาด และเป็นผลิตภัณฑ์ สินค้าหรือบริการที่ได้รับการยอมรับ ของผู้บริโภคหรือลูกค้าเป็นหลัก (Nuansara, Teypinsai, & Chutinatphuwadon, 2021, pp. 123-124) การวิจัย เรื่องนี้เน้นกระบวนการพัฒนาสินค้าของชุมชนตามกระบวนการมีส่วนร่วมของคนใน ชุมชนให้สอดคล้องกับแผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 คือสร้างความเข้มแข็งของแรงขับเคลื่อนทาง

เศรษฐกิจ ให้สนับสนุนเป้าหมายการเพิ่มรายได้ต่อหัว เพิ่มศักยภาพของฐานการผลิตและฐานรายได้เดิมและสร้างฐานการผลิต และฐานรายได้ใหม่ เร่งผลักดันให้สินค้าเกษตรและอาหารของไทยมีความโดดเด่นในด้านคุณภาพมาตรฐานและความปลอดภัย ในตลาดโลก และสร้างความเข้มแข็งขององค์กรการเงินฐานรากและระบบสหกรณ์ให้สนับสนุนบริการทางการเงิน ในระดับฐานรากและเกษตรกรรายย่อย (Office of the National Economic and Social Development Council, 2016, pp. 82-83) ซึ่งจากการลงพื้นที่ได้พบสภาพปัญหาด้านการบริหารจัดการกลุ่มที่ยังไม่เป็นระบบ พร้อมทั้งขาดช่องทางด้านการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ที่แน่นอน (Pensri Chirinang and Siriwat Plainbangyang 2018 : 141) นอกจากนี้ ปัญหาที่สำคัญคือกลุ่มมีสมาชิกเป็นหญิงสูงวัย สตรี ส่วนใหญ่ขาดความรู้ด้านการบริหารจัดการ ทำให้กลุ่มไม่สามารถเติบโตอย่างยั่งยืนได้ หากได้มีการศึกษาวิจัย เพื่อค้นหารูปแบบการบริหารจัดการที่เหมาะสมกับกลุ่ม และสามารถนำไปปรับใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างเป็นรูปธรรม ทำให้กลุ่มเข้มแข็งเกิดการร่วมแรงร่วมใจกันผลิตสินค้าที่มีคุณภาพและตอบโจทย์ผู้บริโภค และยังเพิ่มรายได้ให้กับสมาชิกกลุ่ม ทำให้กลุ่มเกิดความยั่งยืน จากที่กล่าวมาข้างต้น ซึ่งในกลุ่มวิสาหกิจชุมชนยังมีจุดอ่อนที่สำคัญ คือ ปัญหาด้านการจัดองค์กร การตลาดและปัญหาด้านการเงิน กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเหล่านี้ต้องการความช่วยเหลือด้านความรู้ในการผลิต การพัฒนาผลิตภัณฑ์ ดังนั้นในการดำเนินการวิจัยจากจุดอ่อนดังกล่าว คือการวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อบูรณาการความรู้ด้านต่างๆ อาทิความรู้ด้านการจัดองค์กร การพัฒนาปรับปรุงบรรจุภัณฑ์ การจัดทำตราสินค้า การพัฒนาปรับปรุงกระบวนการผลิต เพื่อเป็นการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนให้มีความยั่งยืน สร้างรายได้ให้คนภายในชุมชน

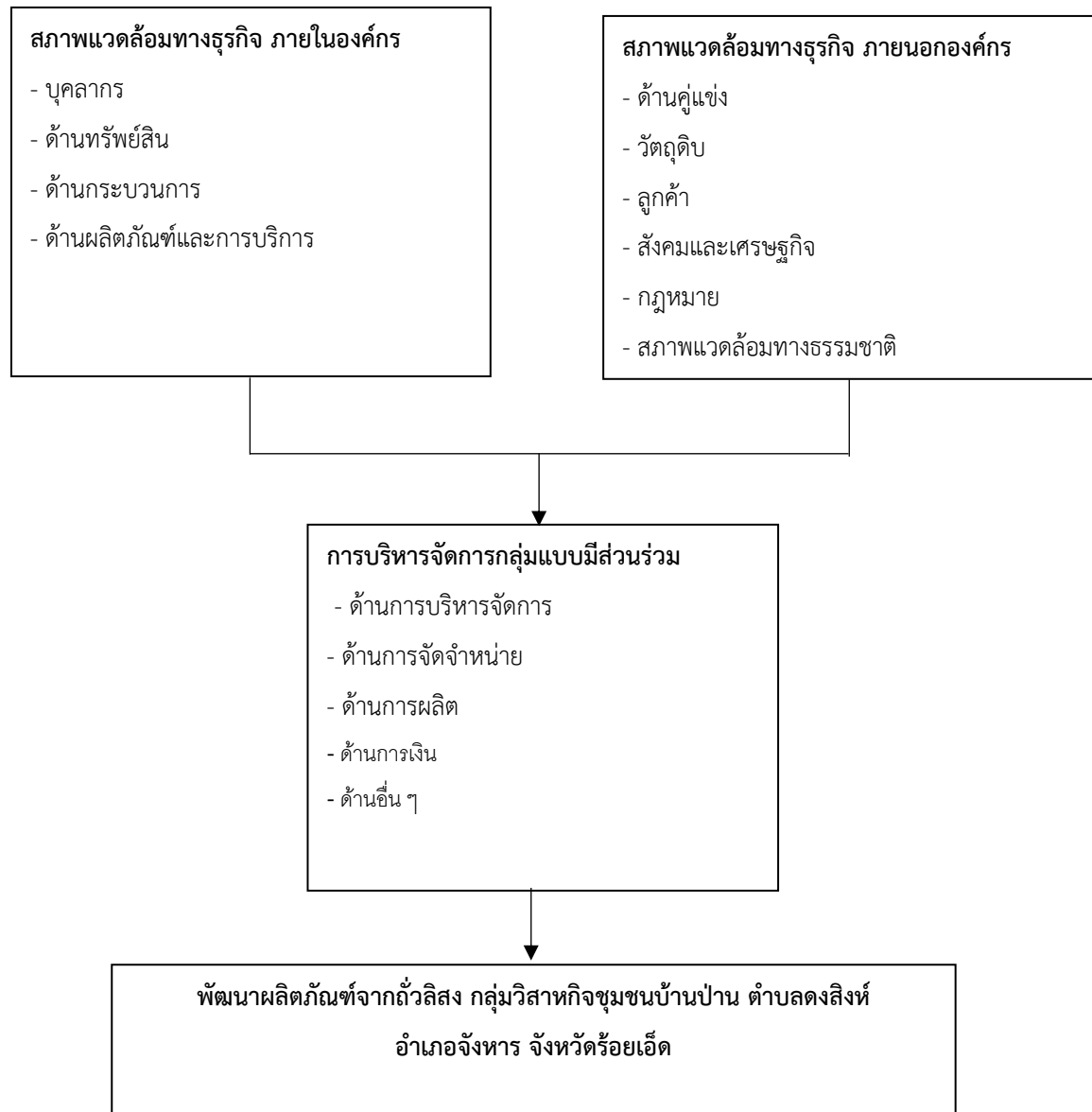
ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาเรื่อง การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม และการบริหารจัดการกลุ่ม เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์จากถั่วลิสง กลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านป่าน ตำบลดงสิงห์ อำเภोजังหาร จังหวัดร้อยเอ็ด โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพ และศักยภาพการบริหารจัดการกลุ่มแบบมีส่วนร่วมในกระบวนการผลิตถั่วลิสง และเพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนอย่างบูรณาการในการผลิตและจำหน่ายผลิตภัณฑ์จากแปรรูปจากถั่วลิสง อีกทั้งนำรูปแบบการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนภายใต้การพึ่งพาทรัพยากรภายในชุมชน ท้องถิ่นไปเผยแพร่องค์ความรู้ที่ได้จากงานวิจัยสู่เครือข่ายวิสาหกิจชุมชนท้องถิ่นอื่นๆ และเพื่อให้มีการบริหารจัดการกลุ่มอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นการสร้างโอกาสการแข่งขันในตลาดทั้งในระดับจังหวัดและระดับประเทศ ซึ่งจะส่งผลให้ชุมชนมีเศรษฐกิจที่เจริญเติบโต และมีความมั่นคงด้านรายได้ต่อไป

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพ และศักยภาพการบริหารจัดการกลุ่มแบบมีส่วนร่วมในกระบวนการผลิตถั่วลิสง ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านป่าน ตำบลดงสิงห์ อำเภोजังหาร จังหวัดร้อยเอ็ด
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนอย่างบูรณาการในการผลิตและจำหน่ายผลิตภัณฑ์จากแปรรูปจากถั่วลิสง ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านป่าน ตำบลดงสิงห์ อำเภोजังหาร จังหวัดร้อยเอ็ด

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม และการบริหารจัดการกลุ่ม เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์จากถั่วลิสง กลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านป่าน ตำบลดงสิงห์ อำเภोजังหาร จังหวัดร้อยเอ็ด มีกรอบคิดในการวิจัยดังนี้

ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย การวิจัยในครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) เป็นการผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพ และการวิจัยเชิงปริมาณ โดยมีวิธีการขั้นตอน ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง จำนวน 45 ราย ได้แก่

1) กลุ่มเกษตรกรผู้เพาะปลูกถั่วลิสง ตำบลดงสิงห์ อำเภोजังหาร จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 15 รายแบ่งเป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชนบ้านป่านตำบลดงสิงห์ อำเภोजังหาร จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 7 ราย และไม่ได้เป็นสมาชิกจำนวน 8 ราย

2) สมาชิกกลุ่มแปรรูปถั่วลิสงบ้านป่านตำบลดงสิงห์ อำเภोजังหาร จังหวัดร้อยเอ็ด 19 ราย

3) หัวหน้ากลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ในชุมชน จำนวน 1 ราย

4) ประชาชนบ้านและผู้เชี่ยวชาญด้านผลิตภัณฑ์จากวัตถุดิบท้องถิ่น จำนวน 5 คน

5) นักพัฒนาชุมชน เกษตรอำเภอ ผู้ที่เกี่ยวข้องในการผลิตผลิตภัณฑ์การแปรรูปถั่วลิสง จำนวน 5 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและคุณภาพของเครื่องมือ

การวิจัยนี้ใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลมี ดังนี้

วิจัยเชิงปริมาณ :

1. แบบสอบถามวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเป้าหมายเพื่อวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทางธุรกิจ ด้านบุคลากร ด้านทรัพยากร ด้านกระบวนการ ด้านผลิตภัณฑ์และการบริการ และวิเคราะห์สภาพแวดล้อม ภายนอกองค์การ ด้านคู่แข่ง วัตถุดิบ ลูกค้า สังคมและเศรษฐกิจ กฎหมาย สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ

วิจัยเชิงคุณภาพ :

1. แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เป็นการสัมภาษณ์เชิงลึก (Indepth Interview) ในด้านการผลิตด้านการตลาด ด้านการบริหารองค์การ และด้านการจัดการทรัพยากรมนุษย์และใช้แบบสัมภาษณ์สมาชิกวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเป้าหมายเพื่อประเมินศักยภาพกลุ่มเบื้องต้น

2. แบบสัมภาษณ์เชิงลึก ในการบริหารจัดการกลุ่มของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน กลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านป่าน ตำบลดงสิงห์ อำเภोजังหาร จังหวัดร้อยเอ็ด ประกอบด้วย ด้านการบริหารจัดการ ด้านการจัดจำหน่าย ด้านการผลิตด้านการเงิน และด้านอื่น ๆ

การวิเคราะห์ข้อมูล

การสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

1. การสร้างเครื่องมือแบบสัมภาษณ์เชิงลึก และแบบสอบถามของการวิจัยเป็นการสร้างข้อคำถามที่อ้างอิงจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในเรื่องการบริหารจัดการกลุ่ม เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ โดยตรวจสอบเนื้อหาของแบบสอบถามว่า ครอบคลุมวัตถุประสงค์หรือไม่

2. นำแบบสัมภาษณ์และแบบสอบถามที่สร้างเสร็จแล้วไปตรวจสอบคุณภาพ โดยให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านได้ตรวจสอบความถูกต้องตามเนื้อหา และความถูกต้องตามโครงสร้าง โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับเนื้อหาหรือสิ่งที่ต้องการวัด (index of consistency: IOC) การให้คะแนนในแต่ละข้อคำถามเพื่อหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับสิ่งที่ต้องการวัด กำหนดคะแนนดังนี้

ค่าคะแนน +1 สำหรับข้อคำถามที่แน่ใจว่าสอดคล้องกับเนื้อหาหรือสิ่งที่ต้องการวัด

ค่าคะแนน 0 สำหรับข้อคำถามที่แน่ใจว่าสอดคล้องกับเนื้อหาหรือสิ่งที่ต้องการวัด

ค่าคะแนน -1 สำหรับข้อความที่แน่ใจว่าสอดคล้องกับเนื้อหาหรือสิ่งที่ต้องการวัด

นำคะแนนที่ได้มาแทนค่าในสูตร $IOC = \frac{\sum R}{N}$

—N—

เมื่อ IOC แทน ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อความกับสิ่งที่ต้องการวัด $\sum R$ แทน ผลรวม คะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญจากข้อความทั้งหมด N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญ ถ้า IOC ที่คำนวณได้มากกว่าหรือเท่ากับ 0.5 ถือว่าข้อความนั้นสอดคล้องกับเนื้อหาหรือที่ต้องการวัด แต่ถ้าค่า IOC ต่ำกว่า 0.5 ข้อความนั้นควรตัดทิ้งไปหรือแก้ไขปรับปรุงใหม่

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

1. การวิเคราะห์แบบสัมภาษณ์ด้านศักยภาพของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านป่าบดงสิงห์ อำเภोजังหวัดร้อยเอ็ด วิเคราะห์โดยใช้เนื้อหาข้อมูลทั่วไปของกลุ่มและการดำเนินงานในด้านการบริหารจัดการด้านการจัดจำหน่าย ด้านการผลิต ด้านการเงิน และด้านอื่น ๆ ด้วยการประมวลข้อความเพื่อสรุปเป็นสาระสำคัญ

2. การวิเคราะห์แบบสอบถามสภาพแวดล้อมธุรกิจกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านป่าบดงสิงห์ อำเภोजังหวัดร้อยเอ็ด วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนาใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับคะแนนของสภาพแวดล้อมธุรกิจกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านป่าบดงสิงห์ อำเภोजังหวัดร้อยเอ็ด ในด้านบุคลากรด้านทรัพยากร ด้านกระบวนการ ด้านผลิตภัณฑ์และการบริการ และวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกองค์การ ด้านคู่แข่ง วัตถุดิบ ลูกค้า สังคมและเศรษฐกิจ กฎหมาย สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ เกณฑ์ในการแปลผล ในการวิจัยครั้งนี้กำหนดเกณฑ์การแปลผลค่าเฉลี่ยสภาพแวดล้อมธุรกิจ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยนำเสนอข้อมูลในรูปแบบ ตารางควบคู่กับการบรรยายและสรุปผลการดำเนินการวิจัย ซึ่งกำหนดการให้คะแนนคำตอบของแบบสอบถาม (Boonchum Srisat, 2013.)

ผลการวิจัย

1. การศึกษาสภาพ และศักยภาพการบริหารจัดการกลุ่มแบบมีส่วนร่วมในกระบวนการผลิตถั่วลิสง ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านป่าบดงสิงห์ อำเภोजังหวัดร้อยเอ็ด

ผลการศึกษาจากเวทีชาวบ้าน การจัดเวทีชาวบ้านครั้งนี้ได้รับความร่วมมือจากชุมชนเป็นอย่างดี มีชาวบ้านเข้าร่วมครั้งนี้จำนวน 45 คน แบ่งกลุ่มในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการบริหารจัดการกลุ่มที่ผ่านของชุมชนและปัญหาของการผลิตถั่วลิสงที่ผ่านมา โดยผู้วิจัยได้แบ่งผู้เข้าร่วมออกเป็น 4 กลุ่ม ให้แสดงความคิดเห็นในประเด็นต่าง ๆ ในการตอบคำถาม 6 ข้อลงในกระดาษที่ผู้วิจัยได้จัดไว้ ให้สามารถสรุปสาระสำคัญในแต่ละข้อความได้ดังนี้

1.1 การเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มนั้นมีการรวมกลุ่มกัน ในการผลิตแปรรูปถั่วลิสง เนื่องจากมีต้นทุนในการผลิตสูงขึ้น ราคาขายถั่วลิสงไม่แน่นอน และมีหน่วยงานราชการเป็นผู้ ชักชวน และสนับสนุนให้เกิดการรวมกลุ่มกัน (เช่น สหกรณ์การเกษตร พัฒนาชุมชนระดับอำเภอ ผู้นำชุมชน และสถาบันการศึกษา)

1.2 แรงบันดาลใจ หรือแรงผลักดันที่ทำให้เกิดการรวมกลุ่มกันขึ้น มีสาเหตุหลักจากความต้องการจำหน่ายถั่วลิสง ได้ราคาที่สูงขึ้น เพื่อให้มีรายได้ที่เพียงพอและให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น โดยมีความคาดหวังในการหาตลาดเพิ่มขึ้น หรือมีจำนวนร้านค้าที่รับซื้อผลิตภัณฑ์แปรรูปจากถั่วลิสง จำนวนมากขึ้นกว่าเดิม ต้องการให้เกิดการมีส่วนร่วมในการทำงานและเกิดความสามัคคีในกลุ่ม และต้องการให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องช่วยเหลือในด้านการเงินและช่องทางการจำหน่ายเพิ่มมากขึ้น

1.3 แนวคิดในการดำเนินงานที่ผ่านมาของกลุ่มมีการรวมกลุ่มเป็นกลุ่มย่อย โดยมีแนวทางในการดำเนินงานดังนี้

1) อยากรให้มีผลิตภัณฑ์ที่แปรรูปจากถั่วลิสงมีความหลากหลายมากกว่านี้ เพื่อเข้าถึงกลุ่มลูกค้าเป้าหมายกลุ่มใหม่ๆเพิ่มมากขึ้น

2) อยากรให้ตราสินค้าของกลุ่มเป็นที่รู้จักมากกว่าที่เป็นอยู่

3) อยากรให้มีการโฆษณาสินค้าให้คนทั่วไปได้รู้จักมากยิ่งขึ้น

4) อยากรให้มีการนำเสนอขายสินค้าผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์เพื่อเพิ่มฐานลูกค้าจากเดิม

5) อยากรให้มีเงินทุนหมุนเวียนตลอด

1.4 ที่ผ่านสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านป่าน ตำบลดงสิงห์ อำเภोजังหาร จังหวัดร้อยเอ็ด ได้มีการแบ่งกลุ่มในการทำกิจกรรม การจัดคนช่วยทำงานและการแบ่งบทบาทหน้าที่ในการผลิตแปรรูปถั่วลิสง โดยแบ่งตามความถนัด ได้แก่ ประธานกลุ่ม 1 คน รองประธานกลุ่ม 1 คน เลขานุการกลุ่ม 1 คน ฝ่ายจัดซื้อถั่วลิสงจากกลุ่มผู้ปลูกถั่วลิสงภายในชุมชน และภายนอกชุมชน จำนวน 2 คน ฝ่ายการเงินและบัญชี จำนวน 1 คน ฝ่ายขาย จำนวน 2 คน และฝ่ายผลิตจะช่วยกันในการผลิตแปรรูปถั่วลิสงทุกคนที่เป็นสมาชิกกลุ่ม จะมารวมตัวกันผลิตสินค้าเพื่อจัดส่งให้แก่กลุ่มลูกค้าประจำตามวันที่ทางกลุ่มจัดตารางการผลิตไว้ สัปดาห์ละ 2-3 วัน

1.5 วิธีการในการติดต่อสื่อสาร หรือแจ้งข่าวสารระหว่างสมาชิกด้วยกันทำโดยการใช้โทรศัพท์ติดต่อสื่อสารกันการไปหากันที่บ้าน การประชุมประจำเดือน โดยมีประธานกลุ่มเป็นคนแจ้งกำหนดการประชุม และการใช้เสียงตามสายในหมู่บ้านเพื่อนัดหมายการประชุมต่าง ๆ

1.6 สิ่งใดที่ทำให้กลุ่มยังมีความผูกพันกันหรือดำรงความเป็นกลุ่มอยู่ ดังในขณะนี้ได้แก่การมีความสามัคคีในชุมชน เมื่อมีปัญหาที่ปรึกษาหารือกัน มีความซื่อสัตย์ในหมู่คณะ มีความเชื่อมั่นในการทำงานของกลุ่มเป็นสิ่งที่ยึดเหนี่ยว (ทำให้กลุ่มมีความเข้มแข็งและสามารถต่อสู้กับปัญหาต่างๆได้) สมาชิกในกลุ่มมีความตั้งใจและมุ่งมั่นในการพัฒนาสินค้าของกลุ่ม (เพื่อให้ไปถึงเป้าหมายของกลุ่มที่ได้กำหนดไว้) มีความต้องการเงินหรือรายได้ที่เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ มีความต้องการมีการดำรงชีวิตประจำวันที่ดีขึ้น การมีเงินออมทรัพย์ของกลุ่ม มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันในเรื่องของแรงงาน และมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ตลอดจนมีคณะกรรมการช่วยกัน

ในการบริหารกลุ่ม การวิเคราะห์แบบสัมภาษณ์ด้านศักยภาพของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านป่านตำบลดงสิงห์ อำเภोजังหาร จังหวัดร้อยเอ็ด วิเคราะห์โดยการใช้เนื้อหาข้อมูลทั่วไปของกลุ่มและการดำเนินงานในด้านการบริหารจัดการ ด้านการจัดจำหน่าย ด้านการผลิต ด้านการเงิน และด้านอื่น ๆ ด้วยการประมวลข้อความเพื่อสรุปเป็นสาระสำคัญผลการศึกษาจากการสัมภาษณ์พบว่า

1. ด้านการบริหารจัดการ

1.1 ด้านคน (Man) สมาชิกกลุ่มยังมีจำนวนน้อยราย เนื่องจากชาวบ้านในพื้นที่ส่วนใหญ่มีงานประจำทำ จึงไม่ได้ให้ความสำคัญในการรวมตัวกันเป็นสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน อีกทั้งผลตอบแทนจากการรวมกลุ่มมีน้อย จึงทำให้แรงงานในการผลิตแปรรูปผลิตภัณฑ์จากถั่วลิสงจึงมีไม่เพียงพอ

1.2 ด้านเงินทุน (Money) กลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านป่าน ตำบลดงสิงห์ อำเภोजังหาร จังหวัดร้อยเอ็ด มีเงินทุนหมุนเวียนจากการจำหน่ายผลิตภัณฑ์แปรรูปถั่วลิสงจากกลุ่มลูกค้าประจำที่มียอดการสั่งซื้อในแต่ละสัปดาห์ที่อาจจะไม่เพียงพอ ดังนั้นทางกลุ่มจึงอยากให้เพิ่มช่องทางการจัดจำหน่ายให้มากกว่าที่เป็นอยู่ เพื่อเพิ่มยอดขายและกำไรให้แก่สมาชิกในกลุ่ม

1.3 ด้านวัสดุอุปกรณ์ เครื่องจักร (Material) กลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านป่าน ตำบลดงสิงห์ อำเภोजังหาร จังหวัดร้อยเอ็ด ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐในการจัดหาเครื่องจักรในการผลิต ที่ได้คุณภาพมีมาตรฐานและเพียงพอต่อการผลิต

1.4 ด้านการบริหารจัดการ (Management) กลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านป่าน ตำบลดงสิงห์ อำเภोजังหาร จังหวัดร้อยเอ็ด มีระบบการบริหารจัดการกลุ่มเป็นอย่างดี มีการแบ่งหน้าที่ในการปฏิบัติงานอย่างชัดเจน และแต่ละคนที่ได้รับผิดชอบมอบหมายงานจากประธานกลุ่ม ก็สามารถดำเนินงานได้เป็นอย่างดี อีกทั้งเรื่องวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องจักร มีความทันสมัยใหม่ และใช้งานได้เป็นอย่างดี

2. ด้านการจัดจำหน่าย

2.1 ช่องทางในการจัดจำหน่ายของกลุ่มจะจัดจำหน่ายให้แก่ลูกค้าประจำที่เป็นร้านค้าปลีกในชุมชนภายในจังหวัดร้อยเอ็ด และมีการจัดจำหน่ายในร้านจำหน่ายของฝากจังหวัดร้อยเอ็ด ศูนย์ OTOP ร้อยเอ็ด ซึ่งมีช่องทางการจัดจำหน่ายที่ยังไม่มากนัก หากมีการกระจายสินค้าไปยังกลุ่มอื่นๆ อาทิ การจัดจำหน่ายในห้างสรรพสินค้า ร้านค้าปลีกสมัยใหม่ ร้านสะดวกซื้อ จะทำให้กลุ่มวิสาหกิจมียอดขายและกำไรที่เพิ่มขึ้น

2.2 การจัดจำหน่ายส่วนใหญ่เป็นการจำหน่ายแบบค้าส่ง ซึ่งมีร้านค้าปลีกภายในจังหวัดร้อยเอ็ดมารับซื้อตามจำนวนที่ร้านค้านั้นๆสั่งซื้อ ในราคาถุงละ 20 บาท ซึ่งทางร้านค้าปลีกรับจำหน่ายในราคา 25 บาท ทั้งนี้ทางกลุ่มมีขนาดของผลิตภัณฑ์แค่ขนาดเดียว คือปริมาณ 75 กรัม

2.3 สมาชิกในกลุ่มยังขาดความรู้ ทักษะในการจัดจำหน่ายผ่านออนไลน์

3. ด้านการผลิต

3.1 ในการผลิตแปรรูปถั่วลิสง ในปัจจุบันทางกลุ่มยังคงมีการผลิตแค่รูปแบบเดียวนั่นก็คือ ถั่วทอดเกลือ วัตถุดิบที่สำคัญได้แก่ เมล็ดถั่วลิสงที่คัดเมล็ดให้ได้ขนาดแล้ว น้ำมันพืช เกลือผสมไอโอดีน คนที่ทำอาศัยควาชำนาญและประสบการณ์ ถั่วทอดวัฒนธรรมการกินอาหารของคนอีสานออกมาเป็นรสชาติ และรูปแบบที่แปลกใหม่ของถั่วลิสงเป็น “ถั่วปานทอง” ทำให้ถั่วลิสงมีคุณค่าเพิ่มมากขึ้น

4. ด้านการเงิน

4.1 ด้านการเงินทางกลุ่มมีเงินหมุนเวียนจากการขายผลิตภัณฑ์เพียงแค่ช่องทางเดียว

4.2 ต้นทุนวัตถุดิบมีราคาที่สูงขึ้น แต่ผลิตภัณฑ์ยังขายในราคาเดิมจึงทำให้ กำไรต่อหน่วยต่ำลง

จากการดำเนินการของวิสาหกิจชุมชนบ้านป่าน ตำบลดงสิงห์ อำเภोजังหาร จังหวัดร้อยเอ็ด ในลักษณะดังกล่าวสามารถวิเคราะห์ได้ว่า แนวทางที่จะทำให้กลุ่มมีเงินทุนหมุนเวียนที่มากขึ้น คือการเพิ่มช่องทางการจัดจำหน่าย และการพัฒนาผลิตภัณฑ์แปรรูปถั่วลิสงให้มีความแปลกใหม่ ขยายกลุ่มฐานลูกค้าใหม่ เพื่อเพิ่มยอดขายและกำไร

สภาพแวดล้อมธุรกิจกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านป่าน ตำบลดงสิงห์ อำเภोजังหาร จังหวัดร้อยเอ็ด

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของ สภาพแวดล้อมภายในองค์กร กลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านป่าน ตำบลดงสิงห์ อำเภोजังหาร จังหวัดร้อยเอ็ด

ปัจจัยที่เกี่ยวข้อง สภาพแวดล้อมภายในองค์กร	$\bar{X}$	S.D.	แปลความ
ด้านบุคลากร	4.07	0.374	มาก
ด้านทรัพย์สิน	4.37	0.483	มาก
ด้านกระบวนการ	4.43	0.418	มาก
ด้านผลิตภัณฑ์และการบริการ	3.67	0.488	มาก
โดยรวม	4.14	0.441	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่าสภาพแวดล้อมภายในองค์กร ในภาพรวมมีความสำคัญในการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านป่าน ตำบลดงสิงห์ อำเภोजังหาร จังหวัดร้อยเอ็ด ในระดับมาก ($\bar{X}=4.14$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านกระบวนการส่งผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มมากที่สุด ซึ่งมีความสำคัญอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.43$) รองลงมาคือ ด้านทรัพยากรมีความสำคัญอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.37$) ด้านบุคลากรมีความสำคัญอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.07$) และด้านผลิตภัณฑ์และการบริการ มีความสำคัญอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.67$) ตามลำดับ

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของ สภาพแวดล้อมภายในองค์กร กลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านป่าน ตำบลดงสิงห์ อำเภोजังหาร จังหวัดร้อยเอ็ด

ปัจจัยที่เกี่ยวข้อง สภาพแวดล้อมภายนอกองค์กร	$\bar{X}$	S.D.	แปลความ
ด้านคู่แข่ง	4.53	0.484	มากที่สุด
ด้านวัตถุดิบ	4.45	0.417	มาก
ด้านลูกค้า	4.21	0.522	มาก
ด้านสังคมและเศรษฐกิจ	4.07	0.438	มาก
ด้านกฎหมาย	4.23	0.511	มาก
ด้านสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ	4.11	0.425	มาก
โดยรวม	4.27	0.466	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่าสภาพแวดล้อมภายนอกองค์กร ในภาพรวมมีความสำคัญในการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านป่าน ตำบลดงสิงห์ อำเภोजังหาร จังหวัดร้อยเอ็ด ในระดับมาก ($\bar{X}=4.27$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านด้านคู่แข่ง ส่งผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มมากที่สุด ซึ่งมีความสำคัญอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.53$) รองลงมาคือ ด้านวัตถุดิบมีความสำคัญอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.45$) ด้านด้านกฎหมาย มีความสำคัญอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.23$) ด้านด้านลูกค้ามีความสำคัญอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.21$) ด้านสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติมีความสำคัญอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.11$) ด้านสังคมและเศรษฐกิจมีความสำคัญอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.07$) ตามลำดับ

2. พัฒนารูปแบบการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนอย่างบูรณาการในการผลิตและจำหน่ายผลิตภัณฑ์จากแปรรูปจากถั่วลิสง ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านป่าน ตำบลดงสิงห์ อำเภोजังหาร จังหวัดร้อยเอ็ด

การพัฒนากระบวนการผลิต การพัฒนากระบวนการแปรรูปถั่วลิสง เพื่อให้ได้รับมาตรฐานชุมชน (มผช.) ด้วยงานวิจัยเชิงปฏิบัติการดำเนินโดย

1) จัดอบรมแนวทางการพัฒนากระบวนการผลิตให้ได้คุณภาพมาตรฐานตามเกณฑ์ เมื่อได้รับคำขอแล้วหน่วยรับรองจะดำเนินการ ดังนี้

1.1 ตรวจสอบประเมณศักยภาพของสถานที่ทำและตรวจสอบประเมินความพร้อมของผลิตภัณฑ์เบื้องต้นเพื่อให้มั่นใจว่าผู้ทำผลิตภัณฑ์ชุมชนมีศักยภาพในการดำเนินการและมีความพร้อมในการทำผลิตภัณฑ์ให้มีคุณภาพ

1.2 ตรวจสอบสถานที่ทำและเก็บตัวอย่างผลิตภัณฑ์ชุมชน เพื่อให้มั่นใจว่าผู้ทำผลิตภัณฑ์มีสถานที่ทำและการควบคุมคุณภาพสำหรับผลิตภัณฑ์ที่ยื่นขอที่เหมาะสม และเก็บตัวอย่างผลิตภัณฑ์เพื่อส่งตรวจสอบตามเกณฑ์ที่กำหนดหน่วยรับรองของสวนสิทธิในการพิจารณายกเลิกคำขอ หากผู้ยื่นคำขอไม่ให้ความร่วมมือในการดำเนินการใดๆ ที่เกี่ยวข้องกับการรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้

1.3 การพิจารณาตัดสินให้การรับรองหน่วยรับรองจะนำเสนอคณะกรรมการตัดสินให้การรับรอง มผช. ก็ต่อเมื่อผลการตรวจสอบสถานที่ทำพบว่า มีการควบคุมคุณภาพผลิตภัณฑ์เป็นไปตามที่กำหนด และผลการตรวจสอบหรือทดสอบตัวอย่างผลิตภัณฑ์เป็นไปตามมาตรฐาน มผช. ที่ขอรับการรับรอง มีการออกใบรับรองเมื่อคณะกรรมการตัดสินให้การรับรองมีมติให้การรับรอง หน่วยรับรองจะดำเนินการ จัดทำใบรับรองให้แสดงเครื่องหมาย มผช. ตามแบบที่กำหนด ใบรับรองมีอายุ 3 ปี นับตั้งแต่วันที่มิตีให้การรับรอง

2) จัดอบรมเชิงปฏิบัติการแปรรูปถั่วลิสงจากถั่วทอดเค็ม เป็นถั่วตัดชาโคล เป็นการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีความหลากหลาย แปลกใหม่ ตอบสนองกลุ่มลูกค้าเป้าหมายที่ใส่ใจสุขภาพ ซึ่งส่วนผสมถั่วตัดชาโคล ที่มีมาเป็นวัตถุดิบหลักกับน้ำตาล เคี้ยวให้มันกลืนหอม แล้วนำงาคั่วลงไปคลุก “ถั่วตัดชาโคล” ขนมหายเลดี้ เพราะมีคุณสมบัติสูงในทางประโยชน์และสรรพคุณของงาคั่ว ช่วยรักษามะเร็งได้ ลดระดับคอเลสเตอรอลในเลือด บำรุงผิวและผม ช่วยเผาผลาญไขมัน บำรุงสมอง ช่วยบำรุงเลือด ช่วยกระตุ้นระบบขับถ่าย ลดผมหงอก ผมร่วงบำรุงคนท้อง เป็นต้น

ภาพประกอบที่ 2 : ภาพผลิตภัณฑ์เดิม

ภาพประกอบที่ 3 : ภาพผลิตภัณฑ์พัฒนาใหม่

จากการอบรมปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม พบว่า กลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านปาน ตำบลดงสิงห์ อำเภोजังหาร จังหวัดร้อยเอ็ด ได้มีรูปแบบการพัฒนากระบวนการแปรรูปถั่วลิสงจากถั่วทอดเค็ม เป็นถั่วตัดชาโคล ทำให้ได้ผลิตภัณฑ์ใหม่ในการจัดจำหน่ายเพิ่มฐานลูกค้าใหม่ เพิ่มยอดขาย และทำให้แก่สมาชิกในกลุ่มและเกิดความยั่งยืนต่อยอดผลิตภัณฑ์เดิม

การพัฒนาการบริหารงานแบบมีส่วนร่วม จากการอบรมจัดการบริหารจัดการกลุ่มพบว่า สมาชิกกลุ่มมีความตระหนักถึงความร่วมมือ ร่วมใจกัน ทำงาน เสียสละ ความเป็นผู้นำ และผู้ตาม ความสนิทสนม ผูกพันความสามัคคีและสมาชิกมีความสนใจในกิจกรรมกลุ่มมากขึ้น มีโครงสร้างและหน้าที่ความรับผิดชอบของกรรมการ แต่ละคนอย่างชัดเจน จากการศึกษาพบว่า หากจะสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มแล้วการบริหารจัดการกลุ่มเป็นสิ่งสำคัญที่สุด ซึ่งประกอบด้วยปัจจัยสำคัญ ดังต่อไปนี้

- 1) ความเชื่อมั่นในตัวผู้นำ โดยเฉพาะประธานกลุ่ม ต้องมีความน่าเชื่อถือและไว้วางใจได้
- 2) มีความศรัทธา ความมุ่งมั่นที่จะพัฒนาองค์กร และสามารถนำกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านปาน ตำบลดงสิงห์ อำเภोजังหาร จังหวัดร้อยเอ็ดไปสู่ การพัฒนาเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันได้
- 3) ความซื่อสัตย์สุจริต ทั้งระดับบุคคลและระดับกลุ่มไม่เอาเปรียบซึ่งกัน และกัน มีคุณธรรมจริยธรรม
- 4) การบริหารงานโปร่งใส ตรวจสอบได้มีความจริงใจในการบริหารงาน
- 5) เป้าหมายชัดเจน เพื่อให้กลุ่มมีจุดมุ่งหมายเดียวกัน และบรรลุจุดหมายจึงต้องทำงาน อย่างมีเป้าหมาย
- 6) ต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ที่เป็นสมาชิกในกลุ่ม จึงจะสามารถทำงานร่วมกันได้

4.2.4 การพัฒนาด้านการจัดจำหน่ายและการตลาด

สรุปผลด้านการจัดจำหน่ายและการตลาด พบว่ากลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านปาน ตำบลดงสิงห์ อำเภोजังหาร จังหวัดร้อยเอ็ด มีช่องทางการจัดจำหน่ายที่สร้างรายได้ในปัจจุบันเพียงแค่ช่องทางคือการจำหน่ายผ่านร้านค้าปลีกในจังหวัดร้อยเอ็ด ยังขาดการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องในการจำหน่ายผ่านช่องทางออนไลน์ เนื่องจากบุคลากรในกลุ่มยังขาดทักษะการสร้างยอดขายผ่านออนไลน์ และการพัฒนาเพจเว็บไซต์ของกลุ่มมีไม่ต่อเนื่อง จึงทำให้ยอดขายออนไลน์ยังไม่มีการดำเนินงานดีเท่าที่ควร

ดังนั้นแนวทางการแก้ไขปัญหาด้านการจัดจำหน่ายและด้านการตลาด ยังเป็นจุดอ่อนของ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านปาน ตำบลดงสิงห์ อำเภोजังหาร จังหวัดร้อยเอ็ด ซึ่งจึงควรเพิ่มช่องทางการจัดจำหน่าย

สรุปและอภิปรายผล

1. การบริหารจัดการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านปาน ตำบลดงสิงห์ อำเภोजังหาร จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านคน ด้านเงินทุน ด้านวัสดุอุปกรณ์ เครื่องจักร และด้านการบริหารจัดการ ผลการวิจัยพบว่า การบริหารจัดการสินค้าของกลุ่มในภาพรวมยังมีจุดอ่อนทุกข้อยกเว้นด้านวัสดุอุปกรณ์เครื่องจักรที่มีความพร้อมมากที่สุด สอดคล้องกับ Bussabong (2012) ได้ศึกษาแนวทางการบริหารจัดการจัดสหกรณ์ยางพาราตำบลหัวน้ำขาว อำเภอมือง จังหวัดตราด พบว่าสภาพการบริหารจัดการสหกรณ์ยางพาราทั้ง 4 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เรียงจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การบริหารด้านการเงิน การบริหารด้านการจัดการบุคลากร การบริหารจัดการด้านวัสดุอุปกรณ์ เช่นเดียวกับ Ninsuk (2009) ได้ศึกษา

การบริหารจัดการสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากและตรงกับ Bangmo (1998) มีความเห็นว่าการจัดการ คือศิลปะในการใช้คน เงิน วัสดุอุปกรณ์ขององค์กร และนอกองค์กร เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ จากความหมายดังกล่าว จะเห็นว่าการจัดการมีองค์ประกอบที่สำคัญ คือ การจัดการเป็นศิลปะในการใช้คนทำงาน การจัดการต้องอาศัยปัจจัยพื้นฐาน คือ คน เงิน วัสดุอุปกรณ์และการจัดการ

2. การพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีความหลากหลายก็จะส่งผลให้สามารถแข่งขันในตลาดได้ ดังนั้น ทางกลุ่มจึงควรผลิตสินค้าให้มีความหลากหลาย โดยใช้ทรัพยากรด้านวัสดุอุปกรณ์ เครื่องจักรที่มีความทันสมัยใหม่ สามารถผลิตสินค้าได้จำนวนมากขึ้น ช่วยลดแรงงาน ลดเวลาการผลิต และลดต้นทุนการผลิต (Abhinya Sidaman, 2021) เมื่อมีการพัฒนากระบวนการผลิตแล้ว จะส่งผลให้กลุ่มสามารถยกระดับคุณภาพของผลิตภัณฑ์ให้มีมาตรฐาน ดังนั้นด้านผลิตภัณฑ์ ทางกลุ่มควรมีการเพิ่มผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ เพื่อเพิ่มกลุ่มลูกค้าเป้าหมาย และผลิตสินค้าที่เป็นอัตลักษณ์ของชุมชน รวมทั้งการสร้างตราสัญลักษณ์ และการพัฒนาบรรจุภัณฑ์ ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของผลิตภัณฑ์ หากกลุ่มต้องการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้ได้มาตรฐาน และได้รับโอกาสในการจำหน่ายสินค้าให้กับตลาดระดับบน เช่น ตลาดระดับจังหวัด ระดับภูมิภาค หรือระดับประเทศ จะต้องมียุทธศาสตร์ประกอบดังกล่าว ซึ่งการสร้างอัตลักษณ์ให้กับผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม จะทำให้ผู้สามารถสร้างภาพลักษณ์ให้คนจดจำได้ ทำให้สินค้ามีความโดดเด่นในแง่ของการแข่งขัน (Department of Industrial Promotion, 2021)

3. ด้านการจัดจำหน่ายและการตลาด ปัจจุบันกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ใช้ช่องทางการขายสินค้าผ่านทางสังคมออนไลน์ยังน้อยมาก เช่น เฟสบุ๊ก ไลน์ เพจ มีเพียงสมาชิกบางคนใช้ ไลน์เท่านั้น ส่วนใหญ่จะขายทางหน้าร้านค้าปลีก การออกงานแสดงสินค้า และที่กลุ่มวิสาหกิจเท่านั้น ดังนั้นทางกลุ่มวิสาหกิจควรให้ความสำคัญกับการทำการตลาดออนไลน์ เพราะเป็นช่องทางการสื่อสารที่สามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้ง่าย และยังเพิ่มฐานลูกค้าให้กับทางวิสาหกิจได้ (Jiranan Charoenrat et al., 2016) และสอดคล้องกับการศึกษาของ Joel, P. A., Dawha, M. E., & Istifanus, L. I., (2020) ที่กล่าวว่าตลาดออนไลน์ (E-marketing) เป็นช่องทางหนึ่งที่จะทำให้ลูกค้า เข้าถึงได้ง่าย ทำให้ลูกค้าเกิดความพอใจจากการเข้ามาใช้บริการตลาดออนไลน์ ที่สะดวก รวดเร็ว และเกิดการ ซื้อซ้ำ ซึ่งกลุ่มผู้ผลิตควรตระหนักถึงประโยชน์มากมายที่จะได้รับจากการใช้สื่อออนไลน์ต่าง ๆ เช่น facebook, blocks และ WhatsApp (อย่างไรก็ตามในการพัฒนา ทุกด้านไม่ว่าจะเป็นด้านการจัดการ การผลิต ผลิตภัณฑ์ และด้านการตลาด จำเป็นต้องมีเงินทุนเพียงพอเพื่อนำมาใช้ในการดำเนินงาน แต่ทางกลุ่มไม่มีแหล่งเงินทุนเพียงพอ หรือหากมีแหล่งเงินทุนที่สามารถหาได้กลับมี อัตราดอกเบี้ยสูง ซึ่งแหล่งเงินทุนส่วนใหญ่ได้ปฏิเสธการให้กู้ยืม สอดคล้องกับ สืบศักดิ์ ลีวลักษณ์ (2564) ที่ให้เหตุผลว่าการที่แหล่งเงินทุนได้ปฏิเสธการให้กู้ยืมเพราะกลุ่มอาชีพยังไม่มีการจัดตั้งกลุ่มอย่างเป็นทางการ ไม่มี การทำบัญชีที่ถูกต้อง รายได้ยังไม่มั่นคง ดังนั้นแนวทางที่ทำให้กลุ่มสามารถมีเงินทุนหมุนเวียนเพื่อนำมาใช้ในการบริหารจัดการ จึงควรมีที่ปรึกษาหรือผู้เชี่ยวชาญด้านการเงินมาให้คำแนะนำ ซึ่งคณะกรรมการในการจัดทำบัญชีให้ถูกต้อง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ในการบริหารจัดการกลุ่มผู้นำของกลุ่มควรมีการศึกษาการบริหารองค์การในรูปแบบต่างๆ อยู่เสมอเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอก
2. วิสาหกิจชุมชนบ้านป่าน ตำบลดงสิงห์ อำเภोजังหาร จังหวัดร้อยเอ็ด ควรดำเนินการใช้ช่องทางการจัดจำหน่าย ทั้งช่องทางออฟไลน์และ ออนไลน์ควบคู่กัน โดยมีภาครัฐ ภาคเอกชนให้การส่งเสริม สนับสนุนในด้านความรู้ งบประมาณในการพัฒนา และการวางแผนกลยุทธ์ทางการตลาด หรือหน่วยงานภาครัฐควรประสานความร่วมมือกับ สถาบันการศึกษาในการให้ความรู้ดังกล่าว เพื่อพัฒนาวิสาหกิจชุมชนให้มีช่องทางการจำหน่ายสินค้าและสื่อสารกับ ผู้บริโภคในวงกว้างได้ และเพื่อให้ทางกลุ่มสามารถยืนหยัดได้ด้วยตนเองในอนาคต
3. วิสาหกิจชุมชนบ้านป่าน ตำบลดงสิงห์ อำเภोजังหาร จังหวัดร้อยเอ็ด ควรมีการพัฒนาแบบผลิตภัณฑ์ให้ มีความทันสมัย และมีความหลากหลาย หน่วยงานภาครัฐและหน่วยงานอื่น ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนากลุ่ม วิสาหกิจชุมชน ควรเข้ามาดูแลด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ โดยการจัดฝึกอบรมการพัฒนากระบวนการผลิตให้มี ประสิทธิภาพ มีการนำเทคโนโลยีที่เหมาะสมมาใช้ รวมทั้งการสร้างตราตราสินค้าให้มีเอกลักษณ์ เพื่อเพิ่มคุณค่าและ มูลค่าของสินค้า การจัดฝึกอบรมในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อพัฒนาช่องทางการขายผ่านช่องทางออนไลน์ ควรมี การติดตามประเมินผลหลังจากจบการฝึกอบรมเพื่อนำมาปรับปรุงให้ดีขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาศักยภาพด้านการบริหารจัดการกลุ่ม และช่องทางการจัดจำหน่ายของกลุ่มวิสาหกิจในตำบล ไกล่เคียงเพื่อจะได้ข้อมูลโดยเชิงลึกมากขึ้น
2. ควรศึกษาปัญหาการพัฒนาช่องทางการจัดจำหน่ายแบบออนไลน์ของกลุ่มวิสาหกิจในพื้นที่ใกล้เคียงเพื่อ การเปรียบเทียบ

เอกสารอ้างอิง

- Abhinya Sidaman. (2021). Technology in the production of goods and services, *online* : <https://sites.google.com>
- Bangmo, S. (1998). Organization and Management. Bangkok : Witayaphat Printing.(in Thai).
- Boonchum Srisat. (2013). Basic research 9th printing. Bangkok : Suwiriyasarn.
- Bussabong. C. (2012). Management Method for Para Rubber Co-Operative Group in Huangnamkhov Sub –Dirtrict, Muang District, Trat Province. Thesis Master of Business Administration. Rambhai Barni Rajabhat University. Chanthaburi Province. (in Thai).
- Department of Industrial Promotion. (2021). Characteristics of successful entrepreneurs. *online* : <https://www.dip.go.th/th>
- Jiranan Charoenrat et al. (2016). Guidelines for creating marketing channels for the four-mountain

blankets with Dok Kaew pattern through social media: A case study of the weaving farmer housewife group in Tao Ngoi District, Sakon Nakhon Province. Sakon Nakhon: *Sakon Nakhon Rajabhat University*.

Joel, P. A., Dawha, M. E., & Istifanus, L. I. (2020). Library Professionals' Use of Social Media Technologies for Promoting Library Services in University Libraries in North East Nigeria. *Department of Library and Information Science, University of Maiduguri*.

Ninsuk, A. (2009). Management on One Tambon One Product Phetchaburi Province : Cast Study Candy in Phetchaburi Province. *Thesis Master of Public Administration Burapha University. Chonburi Province. (in Thai)*.

Nuansara, M., Teypinsai, N., & Chutinatphuwadon, C. (2021). Guideline for the Development of OTOP and Brand Product to International Standards Chiang Rai Province. *Dusit Thani College Journal*, 15(1), 119-134. (In Thai)

Office of the National Economic and Social Development Council. (2016). National Economic and Social Development Plan No. 12 B.E. 2017-2021. *Retrived Febuary 2, 2022, from* <https://drive.google.com/file/d/1VXj7xULoiyzJsNIOHo3zbkFNG5dntc0V/view> (In Thai)

Pensri Chirinang and Siriwat Plainbangyang. (2018). Community enterprise management for economy sustainability of Mahasawat agricultural housewife group, Phutthamonthon disrtict, Nakhon Pathom province. *RMUTSB Acad. J. (HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES)* 3(2) : 139-150

Sueabsak Liwlak. (2021). SMEs who want to get some investment money after the COVID crisis, what should they do. *online : https://www.krungsri.com/th/plearn-plearn/sme-lend-money-form-bank-after-covid-crisis*.

Trade Policy and Strategy Office. (2023). Developing the potential of community enterprises to enhance the grassroots economy. *Agricultural Trade Policy and Strategy Division. Ministry of Commerce*.